

GEMITUS MORTIS . . .

Már nem is figyeltek rá. Befejezték az ügyet, egymással beszélgettek, mintha ott sem lett volna. Most egyszerre megérezte, milyen egyedül vn itt ezek között az emberek között. Révelegen, hirtelen jött félszességgel körülnézett, hogy kivel lehetne legalább egy szót váltani, hogy ne kelljen úgy kismordálnia, mint egy kivert kutyának.

Sorba nyitogatták a szk szerkesztőségi szoba ablakait, amelyben az értekezlet végére már vágni lehetett a cigarettafüstt. Az egyikhez odalépett, hogy majd  kinyitja, de a hivatalsegéd, akit valamikor régen még  alkalmazott, udvariasan félretolta.

— Szabad, elvtárs! — S kinyitotta az ablakát. Félre kellett állnia, mert útban volt. Ez még fokozta félszességt, s ügyetlenül bukdácsolt a székek között az ajtó felé.

A nyitott ablakon bevágott a friss, reszegít tavaszi szél, s megrezegtette tarkóján a pihéket. Az ajtóban megállott, s még egyszer visszánézett, hátha valakitől elkszönhet.

De nem, tudomást sem vettek róla

A szoba másik végéből most megszólalt valaki:

— Ugyan gyerekek, csukjátok be az ajtót, huzat van!

Megfordult és kiment.

Füle csengett és zúgott a feje, jelentkezett a reggel óta bevett  idegcsillapító hatása. Leereszkedett a paternoszteren.

Az utcára érve az arcába cskolt a vg tavaszi délelőtt. A vakító fények árnyéktalanul csapódtak vissza a hazfalakról. Még a kocsitűt ormótlan macskakvei is mosolyogtak. A körút úgy kurrogott, harsogott, mint egy kerge, szerelmes suhanc. Tavasz volt. De micsoda tavasz!

t meg egyre nyomon követte, amit ott a taggyűlésen is érzett, mikor egy-másutn zuhogtak fejére a vádak, s a végén a határozat, hogy nem igazolják.

Mikor hazaért, erőt vett magán. Anyja minden mozdulatát figyelte és nem akarta t még jobban megszorítani. Igyekezett tehát könnyednek, nyugodtnak mutatkozni. De anyja szemei fátyolosak voltak, aggódak és mindent érték. S , mint akinek int vágták, lezökkent a heverőre. Végéhez ért minden erejének. A torkába gombóc gyródt, s csak annyit tudott kinyögni:

— Kizártak . . .

Azzal végigdlt az ágyon és a fal felé fordult. Még hallotta, hogy az anyja lassú léptekkel kimegy a szobából és csendesen beteszi maga után az ajtót, aztán beleuhant valami feneketlen sttségsbe.

Mire felébredt, késő estére jart. A házban csend. Az ablakon felhatolt a város távoli, szrt moraja. A csend ettől szinte hallhatóvá vált. Megborzongott. Ruhástól fekdt, az ablakon hvst fjt be az április. A pokrócot nyilván anyja terítette rá.

Az ébredés első pillanatainak kódébl valami bizonytalan, feszült, valami a testi fájdalomra nem hasonlító, mégis emlékeztető érzés riasztotta fel. Aztán eszébe villant hirtelen, egycsapásra minden, ami a nap folyamán történt. Hogy a műhelyben Béla kikísérte a kapuig, nyugtatva, s még a járda szélén is tanácsokat adva, hogy mit mondjon, hogy viselkedjen:

— Ne mondd azt sohasem, hogy „nem igaz”, hogy „hazugság”, hanem mondd azt, hogy „nem állja meg a helyét” és vétesd jegyzkönyvsbe . . . Vég be egy marék Legatint, semmi hamutartó-vagdosás. Szervusz! — Es sokáig nézett utána, még integetett is.  meg csak legyintett. Ugyan, jegyzőkönyv! . . . Csak már túl lenne rajta.

Aztán az értekezlet. A munkatársak rideg, ellenséges hangja, idegen tekintete, s mindenekelőtt, hogy vége, vége . . .

Fekdt az ágyon, szívta egyik cigarettát a másik után.

Végeredményben miért is csinálta végig ezt az egészet? Hiszen számíthatott-e másra? S nem célozgatnak erre már társai is, hogy ez lesz a vége. Csak

Béla, legjobb barátja, no és hát ő nem hitt nekik. Meg aztán nyugodni sem tudott. A műhelyben, ahová az ellenforradalom után elhelyezkedett, már legjobb elvtársai is kezdték idegesíteni. Nem értette, hogy bírják ezt: évtizedes párttagsággal, pártmunkával hátuk mögött ezt a párttalanságot. Idegesítették őt meddő vitáik: „ellenforradalom, nem ellenforradalom”. Mindenkiel összeveszett. Odáig jutott, hogy egy alkalommal, rakodás közben az egyik öreg munkásnőt dühében háthataszította, mert az megriadva a nehéz ládát cipelő munkástól, tehetetlenül toporgott előttük. Miért? Szégyenében majd elsüllyedt.

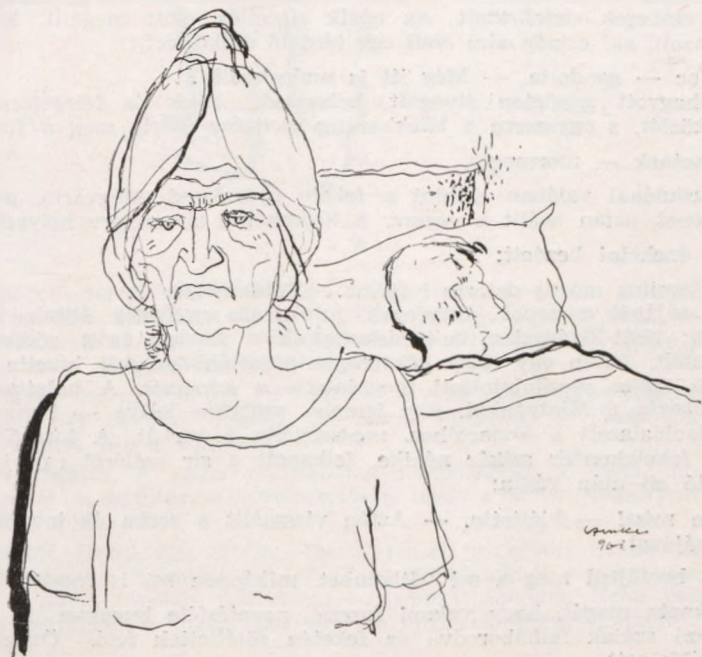
No igen, ez az ingerültség már egészen más volt, mint az első hetek izgalmai, titkolt féltelmei. Amikor heteken keresztül várta, hogy elviszik. Éjszaka, ha a ház előtt gépkocsizúgást hallott, riadtan ugrott a függöny mögé, s lenézett, vajon nem érte jöttek-e? Ha a kocsit felbúgott és elszárgult, kimerülten esett vissza az ágyra. Megkönnyebbülten, de reszkető gyomorral, verejtékben úszva.

Idővel annyira összetörte ez az állandó várakozás, hogy már szinte áhitotta, csak már jönnének érte, s lenne vége a bizonytalanságnak, gyomra állandó, utálatos reszketésének.

De ez a mostani talán még rosszabb. A vizsgálat, amelyet újrafelvételi kérelme váltott ki, kényszerítette, hogy felidézze és sorra vegye emlékezetében annak a rettenetes két hétnek minden átélt eseményét. Megriadva vette észre, hogy a visszaemlékezés láncai gúzsbakötik, bizonytalanná válik. Elveszti nehezen visszaszerzett nyugalmat, biztonságát.

Rádöbrent, hogy azokban a napokban mennyi mocskos, az ismeretlenség, vagy félismeretlenség homályából előtűnt ember vette körül, akik egycsapásra tekintélyt szereztek a szerkesztőségben, szokatlan határozottságukkal. Eszébe jutott Tibor, akit azelőtt sosem látott, s mikor belépett a szerkesztőségbe, napszemüvegével az orrán, mint egy amerikai, étölte őt és felkiáltott: „En mindig tudtam, öregem, hogy te vagy a holnap embere, veled lehet dolgozni”. Kicsit meg is illetődött. Lám csak, ismerik őt olyanok is, akiket ő nem ismer. Biztos cikkei révén. Még kicsit restellte is a dolgot. Ott is ragadt ez a fiú géppisztolyos szeretőjével. S mennyi bajt csinált! És visszaemlékezett a cikkekre, amelyek az ő kezén mentek át. Egy-egy mondat, amelyre akkor fel sem figyelt, most mint hideg kés mélyedt a mellébe.

Lázasan kezdte kutatni, tanulmányozni az újság példányait, amelyeket azóta elő sem vett. Be kellett vallania önmagának, hogy eddig menekült ezek elől a cikkek elől, ha nem is tudatosan, — próbálta mentegetni magát —, de tudat

alatt biztosan így volt. És rémülten bámulta a nyomtatott sorokat, amelyeket az ő szerkesztői tolla szignált nyomdakészre.

Aztán azt is megpróbálta, hogy az eseményeket, cselekedeteit úgy csoportosítsa, hogy azok legkedvezőbb színben tüntessék fel az ő ténykedését. De végül csak legyintett. Érezte, úgyszólván hiábavaló mindez. Egyet esetleg elérhet vele. Nem zárják börtönbe, vagy ha eljárást indítanak ellene, felmentik.

De nem, még arra sem érdemesítették, hogy börtönbe zárják. Egyszerűen nem vesznek tudomást róla. S most itt vergődik saját börtönében. Amabból a másikkól egyszer biztosan kiengedték volna, de ebből, önmaga börtönéből vajon szabadul-e valaha?

Keleten már sápadozott az ég. Négy óra lehetett. A belső szobából zajt hallott, megmozdult valaki. Tudta, anyja kelt fel. Már be is lépett. Lábujjhegyen ment, hogy fel ne ébressze őt. Az ágy hirtelen megreccsent. Az anyja ijedten megállt, s sovány nyakát az ágy felé nyújtotta, hogy a félhomályban kivehesse: vajon nem ébresztette-e fel a fiát? Semmi zaj. Az asszony megkönnyebbült sóhajjal megindult a konyha felé. Az ágy újra felsírt.

— Ebren vagy, kisfiam? — hallotta anyja félnék suttozását.

Nem felelt. Az anyja odament az ágyhoz és a fia fölé hajolt.

— Alszol, fiam? — suttozta.

Ő behunyta a szemét, alvást színlelt. Akkor az anyja lehajolt és megcsókolta a haját.

Neki olyan sírhatnékja támadt ettől a csóktól, hogy alig tudott uralkodni magán. És abban a percben valóban elaludt.

*

A műhelyből elkésett, leszidták. A művezető alighanem megtudott valamit a kizárásról, mert a szeme csupa rosszindulat volt. Az összkomfortos sztrájkra célozgatott, meg hogy elmúlt már az a világ. Még annyi ereje sem volt, hogy visszafeleljen. Mikor végzett, hazamenni nem volt kedve. Találomra felszállt egy villamosra. Arra riadt, hogy a kalauz rászólt: végállomás. Lebukdászolt a lépcsőn. A temetőnél találta magát.

Zsebredugott kézzel ödöngött a sírok között, bámészkodva, olvasgatva híres és ismeretlen emberek sírfeliratait. Az egyik síremlék előtt megállt. Meztelen nőalakot ábrázolt, aki csípőn alul ölelt egy térdelő műkő-férfit.

— Malac — gondolta. — Még itt is malackodik . . .

Egy elhagyott szögleten átvágott, behorpadt sírok és félrebiccent kontyú keresztek között, s egyszerre a lélekharang csengése ütötte meg a fülét.

— Temetnek — mormogta.

Egy fordulónál valóban előtűnt a fekete gyászkocsi. Megvárta, amíg elhalad előtte a menet, aztán beállt a végére. A koporsót a sír szélére helyezték.

A pap énekelni kezdett:

— ...Gemitus mortis dolores inferni... Pater noster...

A sír szájánál a papot közrefogva, ministráns gyerekek álltak, égő gyertya a kezükben; ijedt-kíváncsian be-bepislantottak a frissen ásott gödörbe. A pap tömjént füstölt. Aztán egy nagy kékvirágos porcelánköcsögből kivette a szentelt-vízhintőt és széles mozdulatokkal meghintette a koporsót. A halottas nép hangosan imádkozta a Miatyánkot. Egy lompos, szutykos kutya — honnan vetődött ide? — odaoldalazott a koporsóhoz, megszagolta a sarkát. A kísérők közül kiugrott egy feketekendős szikár néni, felkapott a sír szélére egy jókora rögöt és az elfutó eb után vágta:

— Nem mész! — kiáltotta. — Aztán visszaállt a sorba és tovább mormolta fogatlan szájával:

— „Es bocsájtsd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsájtunk . . .”

Azon kapta magát, hogy valami furcsa nevetésképpen buggyan ki a száján. Az imádkozó szájak felháborodva és feketén sötéttettek felé. Összerezcent és gyorsan előlaldogott.

*

Mire kiért a temetőből, besötétedett. Újra villamosra ült. A Dunánál kiszállt és lement az alsó rakpartra. Fenn a hidon messziről szikráztak a villanylámpák, hunyorogva a tavaszi est párasságában, de itt sötét volt. Csak a víz világított. Egy fuvallat édeskés illattal ölelte körül.

— Virágzik az orgona . . . — jutott eszébe és könnybelábadt a szeme. Eszébe jutott egy 16 éves suhanc, az üzemi faliújság, a Vörös Ököl szerkesztője. Most siratta ezt a suhancot.

Leült a kőgátra. A Duna gondtalanul hömpölygette a zöldár hullámain. Lehúzta a cipőjét és nyújtózva beemártotta a lábát a vízbe. Osszerázkódott. A víz nagyon hideg volt.

Körülnézett. Seholy ember. Hasra feküdt a kővön és belebámult a kőnokokul futó habokba. Szédülni kezdett. És a hullámokból mindenünnen a suhanc integetett. A karja furcsán, testtelenül hajladozott ide-oda. Néha hosszúra nyúlt, a folyónak majdnem a másik partjáig. Aztán sok karja támadt, befelé görbülő ujjakkal . . .

A hídon és környékén mindenütt elaludtak a fények. Rövidzárlat.

Mire pár perc múlva újra felvillantak, a part teljesen üres volt. A szél lustán hintáztatta, közelhozva, majd a végtelenbe lódítva valami messzi harang kongását. A hídról zajongva-jajongva lefutott egy sárga villamos.

Megeredt az eső.

